



SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPA-140-141(5)/09

Warszawa, 28 września 2009 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję przyjęte przez Radę Ministrów **stanowisko** wobec projektu ustawy:

- **o zmianie ustawy o Trybunale Stanu (druk nr 2213).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Sprawiedliwości do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Donald Tusk

Stanowisko Rządu
wobec poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Trybunale Stanu
(druk nr 2213)

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o Trybunale Stanu przewiduje szereg zmian, głównie w zakresie postępowania przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej. Zgodnie z intencją projektodawcy, proponowane zmiany, poprzez szczegółowe uregulowania proceduralne, mają służyć wyeliminowaniu wątpliwości, które mogą pojawić się w sytuacjach odpowiedniego stosowania przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) w postępowaniu przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej. Jak wynika z uzasadnienia projektu, zmiany w ustawie o Trybunale Stanu uwzględniają specyfikę Komisji, której zakres i charakter działania różnią się w istotny sposób od funkcjonowania innych komisji sejmowych, a nieliczne odwołania do Kodeksu postępowania karnego i ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) mają służyć jedynie doprecyzowaniu regulacji odnoszących się do postępowania przed Trybunałem Stanu.

Nie kwestionując celowości wprowadzenia odrębnych rozwiązań w ustawie o Trybunale Stanu, regulujących tryb postępowania przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej, niezbędne wydaje się podniesienie następujących uwag do przepisów przedmiotowego projektu ustawy.

W art. 1 pkt 3 projektu ustawy przewidziano możliwość wyłączenia członka Komisji w przypadku ujawnienia okoliczności, która mogłaby wywołać wątpliwości co do jego bezstronności. Z przepisu statuującego wyłączenie wynika jednak, że ma ono wąski zakres przedmiotowy, bowiem dotyczy jedynie czynności przesłuchania osoby wezwanej, a nie wszelkich czynności dowodowych. Wydaje się zatem, że zakres tego wyłączenia jest zbyt wąski, bowiem jeżeli przyczyna wykluczenia członka Komisji z jej składu rzeczywiście istnieje, to winna ona dotyczyć całego postępowania dowodowego przed Komisją, a nie tylko czynności przesłuchania.

W art. 1 pkt 4 projektu, wprowadzającym nowe brzmienie art. 9 nowelizowanej ustawy, przewidziano dla Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej uprawnienia do

dokonywania „innych niezbędnych czynności dowodowych przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego”. Jednakże należy podnieść, że zakres pojęcia „czynności dowodowych” nie jest tożsamy z zakresem pojęcia „dowodu” i oznacza przede wszystkim zespół wszelkich działań, zarówno procesowych, jak i faktycznych oraz technicznych, zmierzających do uzyskania dowodu. Sposób i warunki, jak też organy uprawnione do przeprowadzenia niektórych z takich czynności zostały szczegółowo wskazane chociażby w Rozdziale 25 i 26 Kodeksu postępowania karnego. Projektowany przepis stanowiłby zatem podstawę do uzyskania przez Komisję Odpowiedzialności Konstytucyjnej uprawnień do przeprowadzania takich czynności dowodowych jak zatrzymanie rzeczy, przeszukanie, czy kontrolowanie i utrwalanie rozmów, tj. do podjęcia tych wszystkich działań, które służą organom procesowym w postępowaniu karnym do uzyskania dowodów. Wydaje się jednak wątpliwe, zarówno z punktu widzenia celowościowego, jak i funkcjonalnego, czy w istocie Komisja powinna posiadać takie uprawnienia, a także, czy w praktyce przy tego rodzaju uregulowaniach byłaby w stanie je realizować.

Wątpliwości budzi także redakcja art. 1 pkt 4 projektu ustawy w zakresie wprowadzenia w art. 9 ust. 1 zdanie drugie ustawy – przez odesłanie do jej art. 18 ust. 5 – dopuszczenia do zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy państwowej i służbowej w postępowaniu przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej, co może doprowadzić do osłabienia prawnej ochrony informacji niejawnych. Trzeba bowiem zauważyć, że Komisja, w przeciwieństwie do Trybunału Stanu, nie stanowi niezależnego organu władzy sądowniczej i powinna podlegać tego rodzaju ograniczeniom, które dotyczą organów procesowych na etapie postępowania przygotowawczego, a osoby obowiązane do zachowania tajemnicy służbowej, zawodowej czy państwowej, powinny być uprawnione do odmowy składania przed Komisją zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ów obowiązek, chyba że zostaną zwolnione z tego obowiązku zgodnie z ustalonym trybem.

Wydaje się także, że wątpliwości interpretacyjne może budzić art. 1 pkt 5 projektu ustawy, który zrównuje status świadka i biegłego w postępowaniu przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej. W przypadku rozwiązań zawartych w Kodeksie postępowania karnego, prawa i obowiązki tych źródeł dowodowych są odmiennie uregulowane, podobnie jak warunki przeprowadzania czynności z ich udziałem. Z projektowanego art. 1 pkt 5 wynika, że zarówno świadek, jak i biegły mają obowiązek stawić się przed Komisją i złożyć zeznania. Tymczasem biegły co do

zasady nie składa zeznań, lecz opinię, w formie pisemnej lub ustnie (art. 200 § 1 Kodeksu postępowania karnego). Z rozróżnienia tego wynikają bardzo konkretne uprawnienia biegłego, takie jak prawo do uzyskania wynagrodzenia z tytułu wykonanej opinii (art. 9 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym, Dz. U. Nr 46, poz. 445, z późn. zm.). Powstaje zatem wątpliwość, czy tego rodzaju uprawnienie biegły zachowa w przypadku, gdy jedną z form jego uczestnictwa w postępowaniu przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej będzie „złożenie zeznania”. Podobne problemy mogą pojawić się w zakresie stosowania przepisów dotyczących odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy. W przypadku świadka, który złoży fałszywe zeznanie lub zatai w nim pewne fakty, odpowiedzialność karna kształtuje się na podstawie art. 233 § 1 Kodeksu karnego. Przepis ten nie ma zastosowania w przypadku biegłego, którego rola procesowa oraz obowiązki są odmienne. Ponosi on odpowiedzialność za przedstawienie fałszywej opinii lub tłumaczenia na podstawie art. 233 § 4 Kodeksu karnego. Jest to odrębny typ czynu zabronionego, o zdecydowanie inaczej ukształtowanych znamionach. Powstaje zatem problem, w oparciu o jakie przepisy będzie kształtowała się odpowiedzialność karna biegłego w przypadku wprowadzenia zmian w ustawie o Trybunale Stanu i zobowiązania go do „złożenia zeznania”. Na marginesie należy nadmienić, że w projektowanym art. 1 pkt 5 w części dotyczącej art. 9c ust. 3 pkt 1 nowelizowanej ustawy nie wskazano, że chodzi o odpowiedzialność karną za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy. Uzupełnienie w tym zakresie jest niezbędne, bowiem uprzedzenie o odpowiedzialności karnej jest warunkiem karalności za tego rodzaju zachowania.

Trzeba także zauważyć, że projekt w sposób mało precyzyjny posługuje się pojęciami: „osoby wezwanej” i „osoby przesłuchiwanej”. W projektowanym art. 9c ust. 3 ustawy o Trybunale Stanu jest mowa o osobie przesłuchiwanej, która winna być uprzedzona o „odpowiedzialności za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy”. Pojawić się może zatem problem, czy pod pojęciem osoby przesłuchiwanej należy rozumieć także osobę objętą wstępnym wnioskiem o postawienie w stan oskarżenia lub pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej, która również podlega przesłuchaniu, jednakże nie pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, lecz po uprzedzeniu o innych uprawnieniach wskazanych w projektowanym art. 9d ust. 1 i 2 zmienianej ustawy. Podobne wątpliwości będą

pojawiać się przy interpretacji projektowanego art. 9e ust. 1 ustawy o Trybunale Stanu, który także posługuje się pojęciem „osoby przesłuchiwanej”.

Należy także zauważyć, że projekt ustawy wprowadza nowy typ czynu zabronionego, polegający na publicznym rozpowszechnianiu bez zezwolenia wiadomości z postępowania przed Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej, zanim zostały ujawnione w postępowaniu przed Trybunałem Stanu. Za tego rodzaju zachowanie przewidziano w projektowanym art. 28a ust. 1 ustawy o Trybunale Stanu sankcję w postaci grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2. Przepis ten można uznać za odpowiednik art. 241 § 1 Kodeksu karnego, który przewiduje odpowiedzialność karną za publiczne rozpowszechnienie wiadomości z postępowania przygotowawczego. Został on jednak zredagowany w sposób, który może wywoływać wątpliwości w obszarze prawa karnego materialnego, bowiem projektowana ustawa nie określa sposobu (trybu) udzielania zezwolenia oraz podmiotu uprawnionego do jego wydania, a jest to o tyle istotne, że brak tego zezwolenia jest warunkiem karalności.

Reasumując Rząd co do zasady pozytywnie ocenia projekt ustawy i rekomenduje go do dalszych prac legislacyjnych, w toku których możliwe będzie uzupełnienie projektowanych unormowań w wyżej wskazanym zakresie.